

Seyfəddin Dağlının satirik hekayələri

*Arzu Baxışlı*¹

XÜLASƏ

Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli nümayəndələrindən biri olan Seyfəddin Dağlının yaradıcılığı çoxşaxəli və zəngindir. Onun ədəbi fəaliyyəti Azərbaycan ədəbiyyatının inkişafına və zənginləşməsinə mühüm töhfələr vermişdir. Məqalədə çoxsaylı felyeton, hekayə, novella, miniatür, ballada, komediya və roman müəllifi olan Seyfəddin Dağlının satirik hekayə ustası kimi fəaliyyəti işıqlandırılır. İti qələmi ilə seçilən bu satirik yazıçı Azərbaycan ədəbiyyatının inkişafında mühüm rol oynamışdır. Onun tənqid və satirasının hədəfi müasir cəmiyyətin sosial-mənəvi çatışmazlıqları olmuşdur. Dərin müşahidə qabiliyyətinə malik olan yazıçı satirik hekayələrində aydın və sadə dil vasitəsilə mənfi tipləri gülüş obyektinə çevirərək onları islah etməyə çalışmışdır.

AÇAR SÖZLƏR

satira, hekayə, tənqid, hədəf, cəmiyyət

MƏQALƏ TARİXÇƏSİ

Göndərilib: 03.11.2025

Qəbul edilib: 05.02.2026

---

¹ Doktorant, Nizami Gəncəvi adına Milli Azərbaycan Ədəbiyyatı Muzeyi. Azərbaycan
<https://orcid.org/0009-0005-5656-6796> | abaxishli88@gmail.com

Satirical Stories of Seyfaddin Daghli

*Arzu Bakhishli*¹

ABSTRACT

The work of Seyfaddin Daghli, one of the prominent representatives of Azerbaijani literature, is multifaceted and rich. His literary activity has made significant contributions to the development and enrichment of Azerbaijani literature. The article highlights the work of Seyfaddin Daghli, the author of numerous feuilletons, stories, novellas, miniatures, ballads, comedies and novels, as a master of satirical storytelling. This satirical writer, distinguished by his sharp pen, played an important role in the development of Azerbaijani literature. The target of his criticism and satire was the socio-moral shortcomings of modern society. The writer, who had a deep ability to observe, tried to correct negative types by turning them into objects of laughter through clear and simple language in his satirical stories.

KEYWORDS

satire, story, criticism, target, society

ARTICLE HISTORY

Received: 03.11.2025

Accepted: 05.02.2026

---

¹ Doctoral student, National Museum of Azerbaijani Literature named after Nizami Ganjavi. Azerbaijan
<https://orcid.org/0009-0005-5656-6796> | abaxishli88@gmail.com

Giriş

Seyfəddin Dağlının yaradıcılığında çağdaş dövrün aktual problemləri xüsusi yer tutur. O, əsərlərinin mövzularını müasir həyatdan seçir, cəmiyyətdə mövcud olan çatışmazlıqları qələmə alır, yad ünsürləri ifşa edirdi. Məhz bu xüsusiyyətlərinə görə onun əsərləri geniş oxucu kütləsi tərəfindən sevilir və maraqla oxunurdu. Z. Fərəcova yazıçı haqqında yazırdı: *“Seyfəddin Dağlının ədəbi qəhrəmanlarının hər biri həyatdan götürülüb. Onları tanımaq üçün hər kəsin öz ətrafına diqqətlə baxması yetərlidir”* (Fərəcova, 2021, s. 7).

Yazıçı dövrün tələblərinə uyğunlaşmayan mənfi tipləri məharətlə ifşa edən, müasirliyi və aktuallığı ilə seçilən yığcam, satirik və yumoristik hekayələr qələmə almışdır. Bu hekayələrdə müəllif cəmiyyət üçün zəruri mövzuları ön plana çəkərək onlara vətəndaş mövqeyindən yanaşırdı. Xüsusilə gənc nəslin tərbiyəsi və onun xarakterinin formalaşması yazıcının yaradıcılığında mühüm yer tuturdu.

S. Hüseynova yazır: *“Seyfəddin Dağlının gülüşü ciddi, mənfi qəhrəmanları nifrətəlayiq, müsbət surətləri nümunəvidir. Onun qələmə aldığı hadisələr təbii, münaqişələr həyati, ifadə etdiyi ideyalar işıqlıdır”* (Hüseynova, 2015).

Seyfəddin Dağlının qələmə aldığı surətlər ümumiləşmiş xarakter daşıyır. Çünki bu obrazlar realist yazıcının dərin müşahidələri əsasında formalaşmışdır. Bu barədə F.Xəlilzadə qeyd edirdi: *“Olduqca həssas, dərin yazıçı müşahidəsinə malik olan Seyfəddin Dağlı satirik əsərlərində ilk növbədə firıldaqçılara, hiyləgərlərə, rüşvətخورlara gülürdü, onun tənqid hədəfləri öz müasirləri idi”* (Xəlilzadə, 2006, s. 6).

Sovet hakimiyyətinin sərt təzyiq və məhdudsiyyətlərinin hökm sürdüyü bir dövrdə quruluşun diktəsindən doğan nöqsanlara gülmək, qüsurları dilə gətirmək, ziddiyyətli həyat tərzini təsvir etmək yazıçıdan böyük cəsarət və qətiyyət tələb edirdi. Yazıcının bu cəsarətini yüksək qiymətləndirən Q. Əsgərzadə yazır: *“İnsanlara daim təbəssüm bəxş edən S. Dağlı əsərlərində bir tərəfdən oxucuya müasir həyatımızla bağlı yüksək əxlaqi, insani keyfiyyətləri, xeyirxah əməlləri aşılayır, digər tərəfdən isə cəmiyyətimizdə mövcud olan çatışmazlıqları ifşa edir, yad ünsürləri özünün satirik tərzilə qamçılıyır, bu eybəcər sifətləri, antipodları tənqid və gülüş hədəfinə çevirirdi”* (Əsgərzadə, 2021, s. 18).

Tədqiqatın məqsədi Seyfəddin Dağlının yaradıcılığında hekayə janrının xüsusiyyətlərini araşdırmaq, elmi yeniliyi isə bu hekayələrin əhatə etdiyi problemləri müəyyən etməkdir.

Metodlar

Seyfəddin Dağlının yaradıcılığı dövrün bütün mərhələlərində ədəbi-tənqidi fikrin diqqət mərkəzində olmuş, onun nəsr, dramaturgiyası və jurnalistik fəaliyyəti haqqında çoxsaylı məqalələr yazılmış, müxtəlif elmi mülahizələr irəli sürülmüşdür. Tədqiqatın aparılmasında sistemli təhlil və şərh metodlarından, eləcə də məlumatların toplanması və ümumiləşdirilməsi üsullarından istifadə edilmişdir. Seyfəddin Dağlının satirik hekayələri araşdırılarkən tarixi-müqayisəli metoda da müraciət olunmuşdur.

Tədqiqat prosesində yazıçının həyat gerçəkliyini bədii obrazlar vasitəsilə əks etdirmə xüsusiyyətləri, eləcə də bu məqsədlə istifadə etdiyi bədii priyomlar və təsvir vasitələrinin təhlili əsas diqqət mərkəzində saxlanılmışdır.

Nəticələr

Aparılan araşdırmalar və ümumi təhlillər nəticəsində Seyfəddin Dağlının yaradıcılığında mühüm yer tutan hekayələrin məzmunu öyrənilmiş, onların əhatə etdiyi mövzu dairəsi müəyyənləşdirilmişdir. Məqalədə əldə olunan nəticələr Azərbaycan ədəbiyyatının ən yeni dövrünün öyrənilməsi, həmçinin orta ümumtəhsil və ali məktəblər üçün nəzərdə tutulan dərslik və metodik vəsaitlərin hazırlanması prosesində faydalı ola bilər.

Müzakirə

Seyfəddin Dağlı sözün əsl mənasında peşəkar və yüksək sənətkarlıq məharətinə malik ədib idi. A. Əliyevanın qeyd etdiyi kimi: *“O, sözünü elə məqamda, elə tərzdə məharətlə deməyi bacarırdı ki, hətta ondan narazı qalan da ciddi şəkildə öz etirazını bildirməyə çəkinərdi”* (Əliyeva, 2018, s. 15).

Yazıçının ailə-məişət mövzusunda qələmə aldığı kiçik satirik hekayələrdə dövrün aktual məsələlərinə toxunulur. Onların arasında “Sabiqlər” adlı hekayə xüsusilə diqqət cəlb edir. D. Adilova bu barədə yazır: *“Məşhur “Sabiqlər” hekayəsində mənsəbpərəstlik, kreslo düşkünləri və meşşanlıq yazıçının tənqid hədəfidir”* (Adilova, 2021, s. 80–85). Müəllif hekayədə vəzifə sahiblərinin lovgalığını, təkəbbürünü və sadə insanlara qarşı olan münasibətlərini satirik üslubda təsvir edir. Lakin bir məqam diqqətdən yayınmır: həmin şəxslərin hər birinin titulunun qarşısına artıq “sabiq” sözü əlavə edilmişdir. Nazir yoldaşının tabeliyində olan işçilərə kobud davranması, rəis yoldaşının öz üzərində işləməməsi, müdir yoldaşının isə dövlət malına biganə münasibəti onların vəzifədən uzaqlaşdırılmasına səbəb olur. Yazıçı hekayədə “sabiq” sözünün həm təsir gücünü, həm də mahiyyətini xüsusi vurğulayır.

S. Dağlının “Mənim alim tanışım” adlı digər satirik hekayəsində isə ölkəyə və təsərrüfata heç bir xeyir verməyən, ancaq öz mənfəətlərini güdən saxta elm adamları tənqid

edilmişdir. Yazıçı bu tip insanlara məxsus xüsusiyyətləri qəhrəmanın sözləri vasitəsilə oxucuların diqqətinə çatdırmışdır: *“Məsələ qozqrabda deyil, addadır. Puldadır!.. Axı kim nə bilir nədir qozqrab? Yaz, doldur kağızı, müdafiə et, ol elmlər namizədi, al ayda üç min manat: ye, iç, kef elə! Bu da qozqrabın sənə mənfəəti. Yoxsa get özünü kolxozlarda toztorpağa batır ki, ay təsərrüfat belə gəldi, nə bilim, kartof bazası belə getdi. Gündə plovum olandan sonra neynirəm mən bozbaşı, ya kartof-soğanı?”* (Dağlı, 1977). Burada xalqını, millətini deyil, ancaq öz mənafeyini düşünən həris elm adamları tənqid olunur.

Yazıçının “Əlvida, məqalə! Salam şeir!” adlı hekayəsində şeirdən, şeir yazmaqdan heç bir anlayışı olmayan, vəzn, qafiyə haqqında həyatında ilk dəfə eşidən birinin şeir yazmaq sevdasına düşüb özünü gülüş obyektinə çevirməsindən danışılır. Onu bu sevdaya düşürən səbəb isə şeir yazanlara verilən yüksək qonorardır. O, şeirə “məqalə”, misraya “xətt” deyir, şeiri “faktsiz-maktsiz” beş-on dənə yarımçıq xətt adlandırır. Şeiri redaksiyada çap olunmadıqda isə “bəs bu gənc istedadları ədəbiyyatdan uzaqlaşdırmaq deyil də, nədir?!” – deyə gileyləyir.

“Həkim Məsim” hekayədə isə Tibb İnstitutunu bitirməmiş, onun “axırına çatmış” N. kənd xəstəxanasının həkimi Məsimdən danışılır. Onun kəndə işləməyə gəlmə səbəbi, özünün də dediyi kimi, bu biliklə şəhərdə işləyə bilmədiyini üçün özünü gözdən-qulaqdan uzaq bir kəndə təyinat istəməsidir. Həkim Məsimin səsləndirdiyi fikirlər onun peşə bacarığı haqqında təsəvvür yaratmağa kifayət edir: *“Dünyada 2 xəstəlik var: birincisi – qarınağrısı, ikincisi – boğazağrısı... Dünyada 2 dərman var: birincisi – işlətmə, ikincisi – tərlətmə... Biri nahardan qabaq, o biri nahardan sonra... Bunları ki bildin – həkimsən, qardaş! Dünyada iki professor var: əvvəlcisi – mənə diplom verən, ikincisi – mənə buraya göndərən... Hər ikisi sağ olsun!..”* (Dağlı, 1977).

Yazıçı hekayədə həmçinin avam kəndliləri təsvir edərək onların halına acıyır. Hekayənin sonunda bir ümid işığı görünür: məşində kənd həkim məntəqəsinə təyinat almış həkim Məsimi əvəz etmək üçün institutu yeni bitirmiş bir qız təsvir edilir.

“Səlim müəllim” hekayəsi IV sinif şagirdinin dilindən nağıl edilir. Hekayədə savadsız müəllimlərin iç üzü şagirdin dili ilə satirik üslubda təqdim edilir: *“Elə yaxşı müəllim idi ki! Səhər ki sinfə girirdi, daha başqa müəllimlər kimi jurnalı açıb “hazırqayıb” eləməzdi; barmağı ilə uşaqları sayıb sinifkoma deyərdi: “Deməli ki, bu gün beş dənə uşaq yoxdur”. Daha kimlər yoxdur, nə üçün yoxdurlar? – belə şeylərlə işi olmazdı”* (Dağlı, 1977). Hekayənin sonunda Səlim müəllimin işdən çıxarılması və bununla bağlı şagirdlərin təəssüf hissi təsvir edilir: *“Ancaq, di gəl ki, yazığı axıracan dərns deməyə qoymadılar. İlin yarısında məktəbdən çıxardılar. Heç bilmədik də ki, haraya getdi. Qalsaydı, hamımız “əla” qiymətlərlə beşinci sinfə keçərdik. Sən atanın canı, düz demirəmmi?”* (Dağlı, 1977).

Yazıçının “Göyçək oğlan” hekayəsində orta məktəbi bitirmiş, lakin həmin il ali məktəbə qəbul ola bilməmiş, həyatını varlı qız axtarışında keçirərək arvad hesabına yaşamaq istəyən “göyçək” oğlandan bəhs olunur. O, bu məqsədlə zavod direktorunun qızını namizəd

olaraq seçir. Baş verənlər direktorun qəzəbinə səbəb olur və o, işdən çıxarılır. Var-dövlət hərisliyi özündən həm yaşı, həm də boyu 2 dəfə böyük olan, oğlanabənzər kobud bir qadının əri olmasına gətirib çıxarır, sevdiyi qız olsa da, var-dövlətə görə öz sevgisindən imtina edir. Bu seçim tezliklə oğlanın mənən qocalaraq qaraqabaq, dinməz-söyləməz, hirsli-qüssəli bir kişiyyə çevrilməsinə, insanlardan uzaqlaşib günlərlə evdə qapanıb oturmasına səbəb olur. Hekayənin sonunda isə gəncin öz əməlindən peşman olaraq köhnə paltarlarını – atası evindən arvadı evinə gətirdiyi nimdaş kostyumunu, papaq və çəkmələrini geyinib bayıra qaçması, Bakı–Sumqayıt avtobusuna minib kimsənin onu tanımadığı təzə şəhərə üz tutması, həyatını yenidən qurması və yeni şəhərdə yeni həyata başlaması təsvir olunur.

Z. Salmanova yazır: *“Yazıçı inkişafımıza mane olan pis adətləri, dini qalıqları aradan qaldırmaq üçün onları tənqid edən müxtəlif həyat hadisələrini qələmə almışdır. Müəllifin “Müstəcəb olmadı”, “Mollağa” hekayələri dinin ifşası nöqtəyi-nəzərindən maraqlı əsərlərdir”* (Salmanova, 1970, s. 56–58). Yazıçı bu hekayələrdə yalançı, firıldaqçı mollalardan, onların avam camaatı aldaraq havayı qazanc əldə etmələrindən bəhs edir.

“Müstəcəb olmadı” hekayəsində əvvəllər həbsxana həyatı yaşamış, indi isə əlinə əsa alaraq mollalıq edən molla Şükürdən bəhs olunur. O, başqalarının hesabına yaşamaq üçün müxtəlif cildlərə girməyi bacarır. Şükür bir neçə qəsidə əzbərləyərək avazla oxuyur, bəzi köhnəpərəst avamlar da salavat çevirib gözyaşı axıdırlar. Lakin bu “xoşbəxtlik” uzun sürmür. Onun köhnə məhbus dostu olan oğru Musa Şükürün məskən saldığı kəndə “təşrif buyurur”. Hadisələr elə cərəyan edir ki, tezliklə Molla Şükürün iç üzü açılır və hekayənin sonunda hər ikisi – köhnə firıldaqçı ilə oğru yenidən həbsxanaya düşürlər.

Nəticə

Seyfəddin Dağlı əsərlərində hansı aktual mövzuya müraciət etməsindən asılı olmayaraq eyni məqsədə xidmət etmişdir: ictimai fikrin təsiri ilə insanları mənfi əməllərdən çəkəndirmək, onları faydalı işlərə ruhlandırmaq və məişətdə yeni düşüncə tərzi formalaşdırmaq. Məhz bu xüsusiyyətlərinə görə yazıçının qələmindən çıxan hər bir əsər həm ədəbi ictimaiyyət, həm də oxucular tərəfindən maraqla qarşılanmış və sevilərək oxunmuşdur.

T. Aynur yazır: *“Seyfəddin Dağlı ömrü boyu sadə, təvazökar olub. İş, peşəsi isə ancaq yazmaq, yaratmaq olub. O, nə hansısa təltifi gözləyib, nə də mükafat barədə düşünüb. Yazıçının ən böyük mükafatı xalqı tərəfindən sevilməyidir”* (Turan, 2023, s. 11).

Keşməkeşli ömrünü xalqının maariflənməsinə həsr edən, kəskin və iti qələmi ilə dövrünün eybəcərliklərini əsərlərində açıq şəkildə ifşa edən Seyfəddin Dağlı əbədi olaraq oxucularının qəlbində yaşayacaqdır. V. Qasimovun da qeyd etdiyi kimi: *“Elə insanlar var onların bu dünyadan köçməsi təkcə doğmaları, yaxınları üçün deyil, həm də cəmiyyət üçün böyük itki hesab edilir. Seyfəddin Dağlı belələrindən idi”* (Qasimov, 2019, s. 7).

Ədəbiyyat

1. Adilova, D. (2021). Seyfəddin Dağlının yaradıcılığına bir nəzər. *“Filologiya və Sənətşünaslıq” jurnalı*, 2.
2. Dağlı, S. (1977). *Aldada bilməzsən*. “Azərnəşr”.
3. Əliyeva, A. (2018). Şirin və duzlu qələm sahibi. *“Mədəniyyət” qəzeti*.
4. Əsgərzadə, Q. (2021). Sözüün hikmətinə dəyər verən sənətkar – Seyfəddin Dağlı. *“525-ci qəzet”*.
5. Fərəcova, Z. (2021). Nə yazıbsa, doğrunu yazıb. *“Azərbaycan” qəzeti*.
6. Hüseynova, S. (2015). *Ədəbiyyatda tarixi və müasir gerçəkliyin bədii inikası problemi* (Seyfəddin Dağlının yaradıcılığı əsasında). Avtoreferat.
7. Xəlilzadə, F. (2006). “Məşəl”dən düşən işıq. *“Azərbaycan” qəzeti*.
8. Qasimov, V. (2019). Seyfəddin Dağlı: şəxsiyyət kimi təkrarsız, yazıçı kimi unudulmaz. *“525-ci qəzet”*.
9. Salmanova, Z. (1970). Satirik hekayələr ustası. *“Ulduz jurnalı”*, 3.
10. Turan, A. (2023). Ustad və cəsarətli sənətkar – Seyfəddin Dağlı. *“Türküstan” qəzeti*.